

הדף היומי בבלי: מסכת בבא מציעא דף ס"ד
הדף היומי בהלכה: סימן קע"ד מתחילת הסימן עד סעיף ד'
המוסר היומי: אהבת חסד חלק ב' פרק ח' עד 'יש עוד אופן שני'

לוח
לימוד
יומי

האם גבאי ביהכנ"ס שלוה כסף מאחד המתפללים יכול לכבדו בעליה לתורה?

מהלכות ריבית דברים - לאור לימוד פרק איזהו נשך הנלמד ב'דף היומי'

הרב יצחק פוליטנסקי

ההלוואה כמו שכנים וידידים שרגילים ליהנות אפילו לא רק כדיבור אלא ממש בחפצים, כגון לשאול כלים האחד מהשני או אפילו להשאיל את הרכב בחינם, יהיה מותר להם לעשות זאת גם בזמן ההלוואה

גבאי של ביה"כ שלוה מאחד המתפללים הקבועים כסף, מותר לו לכבד את המלווה בעליה לתורה או כל כיבוד אחר שרגילים לתת למתפללי ביה"כ הקבועים.

אם הלווה הוא בעל מלאכה אסור למלווה להתנות את ההלוואה בתנאי שיסכים לעשות לו כל עבודה שיקש ממנו ואפילו כשהוא משלם ע"כ כסף, ואם הוא מתנה איתו שיעשה לו עבודה בזול יותר זהו איסור ריבית גמור.

(הדברים נכתבו ברובם מתוך ספר "תורת ריבית" אך אין לפסוק מהם הלכה למעשה ללא עיון במקורות)

איסור ריבית קיים לא רק בכסף ממש או בדבר ששווה כסף אלא קיים אף בגרימת הנאה או כבוד למלווה ע"י דיבור וכדו' בעקבות ההלוואה, אף שלא שווה כסף ממש.

אדם שלוה מחברו ולא היה רגיל לומר לו שלום, אסור ללווה להקדימו בשלום כל זמן שלא החזיר לו עדיין את ההלוואה ואם היה רגיל להקדים לו שלום גם לפני כן, יכול להמשיך בכך בתנאי שלא יאמר במפורש שזה בגלל ההלוואה.

מותר ללווה לומר למלווה "תודה" או "תזכה למצוות" וכדו', כיון שהיום אין לכך חשיבות כהקדמת שלום האסורה, ואדרבה אם לא יאמר, זה יחשב כבזיון או זלזול במלווה, אבל לומר דברים שלא היה רגיל לאומרם על טובה אחרת כגון: "מעכשיו יש לך חבר חדש", טוב שלא יאמר כך.

אסור ללווה ללמד את בן המלווה בחינם כיון שהמלווה רגיל לשלם עבור לימוד בנו ויוצא שמרוויח בכך שחוסך כסף, אבל אם אינו חוסך בכך, כגון שיש אחר שילמד את בנו בחינם, יתכן שמותר. באנשים שרגילים ליהנות אחד מהשני גם לפני

האם צריך לברך 'שהכל' על משקה ששותים לאחר שתיית מיץ ענבים?

המברך על היין 'בורא פרי הגפן', פוטר בכך מברכה כל משקה שישתה לאחריו, ואף אם מדובר במשקה חשוב מאד, ואף אם לא התכוון בפירוש לפוטרו. וטעם הדבר - משום שהיין הוא החשוב שבכל המשקים, אם מצד עצמו, ואם מצד ברכתו המיוחדת רק לו - 'בורא פרי הגפן', ולפיכך כל המשקאות טפלים אליו. ובנוגע למיץ ענבים - אם כי אינו חשוב מצד עצמו כהיין, ברכתו כברכת היין, 'בורא פרי הגפן'; ואכן דעת פוסקים רבים שמיץ ענבים דינו כהיין, וברכתו פוטרת את המשקה ששותה לאחריו, (וראה עוד להלן בענין זה). [סעיף ב, ס"ק ב, וביה"ל ד"ה פוטר; ביאורים ומוספים דרשו, 3-4]

איזו כמות של יין צריך לשתות כדי לפטור מברכה את המשקה שלאחריו?

האמור לעיל, שברכת היין פוטרת את המשקה ששותה לאחריו, אינו אלא כששותה לפחות 'כמלוא לוגמיו' מהיין; אך יש אומרים שדי בטעימה כלשהי מהיין, ועל כן, אם לא שתה כמלוא לוגמיו מהיין, יבקש מאחר יברך 'שהכל' על מאכל לפני שתיית המשקה, או יבקש מאחר שיפטרנו בברכת 'שהכל'. ונחלקו הפוסקים אם במקרה כזה שיש ספק אם ברכת היין פוטרת, מועילה כוונה בפירוש שברכת היין לא תחול על המשקה. ויש שהורה כי במיץ ענבים, אם שתה פחות כמלוא לוגמיו, אין ברכתו פוטרת את המשקה, ושלא כדעה הנ"ל שמיץ ענבים דינו כהיין. [ביה"ל ד"ה פוטר; ביאורים ומוספים דרשו, 3 ו-11]

האם ברכת היין ב'קידושא רבה' פוטרת את המשקאות שיובאו לאחר מכן אל השולחן?

כאמור, ברכת היין פוטרת מברכה משקה ששותה אחריו. ובשתייה אקראית של יין, פוטר היין רק משקה המונח לפני השותה בשעת הברכה. אך בשתיה בדרך של 'קביעות לשתיה', פוטר היין גם משקה שלא היה לפניו בשעת הברכה, ובלבד שהביאווה לפניו בעוד שהיין לפניו, או שבטרם שסיים את שתיית היין כבר היה בדעתו לשתותו; ולכתחילה ראוי שאף באופן זה יהיה המשקה לפניו בשעת הברכה. ויש אומרים שמשקה שהיה בדעתו לשתותו, נפטר מברכה אף בשתיה אקראית של יין; והרגיל לשתות משקה לאחר שתיית היין - כמצוי ב'קידושא רבה' בשבת - נחשב הדבר שדעתו עליו. [ס"ק ג; ביאורים ומוספים דרשו, 5]

אתמול למדנו

- חכמינו ז"ל אמרו שאכילת בשר ודג יחד עשויה לגרום למחלת הצרעת. ולכן האוכל בשר ודג בזה אחר זה, צריך לאכול ולשתות מעט, או לאכול דבר השרוי במשקה, כדי לנקות את פיו.
- מותר לשנים לאכול יחד בשר ודגים על שולחן אחד, ויש שכתב שיש להחמיר ולהניח דבר מה ביניהם לסימן ולהיכר, שלא יבוא לאכול בשר ודגים יחד.
- מי שלגם מכוס משקה ללא ברכה, ונזכר טרם שבלעו, ראוי שיפלטנו; אך מעיקר הדין רשאי לבולעו, כדי שלא יפסד המשקה לחנם.

מחר נלמד

- אכלת לחמניה ושלחת מישהו לקנות לחמניה נוספת - האם עליך לשוב ותברך 'המוציא'?
- אכלת מנה במסעדה ולאחר מכן הזמנת מנה נוספת - האם עליך לשוב ולברך?
- איזו ברכה מברכים בשבת רק בסעודה שלישית?